

古カタロニア語ノート
— Homilies d'Organyà の言語 —

大 高 順 雄

T E X T

1 paradís e en aqela gloria siam portads davant lo fil de la
2 Verge GOD I GAR ET ANGELORUM KARITATEM A NON HA T senniors
3 aizo vol dir e mostrat qe si om parlave tan gint co un del
4 mon e ere cast e abstinent o avie en el no li tenrie prod a
5 salva aitant com lo sein qi sona e.s trebala e a sino ad a-
6 quels qi.l ozeñ atresi elex tot nt om a ne qant diz ne fa
7 en est segle tot es vanitat te negu prod aicel qi caritat
8 no a ab si si no la segex fidel p zo dix sapi Salamo VANIT-
9 AS VANITANCIUM ET OMNIA VANITAS SET CARITAS NUNCAM EXCIDIT
10 totes les coses del segle son nitats e caden e tornen e.ni-
11 ent mas carita james no cadra e cels qi la segiran ja unqa
12 no.i faliran e per zo seinors si.ns volem gardar de perdic-
13 io e de vanitat obs avem a saber qe es caritat KARITAS EST
14 DILECCIO DEI ET PROXIMI caritas es propriament qe om am Deu
15 mas qe nula res e tot cristia aixi com si elex fedelment a-
16 qesta e l'amor de Deu e de tot cristia per zo a nom caritat
17 qar deus es pus car qe nula res cel om a caritat en si a c-
18 ui es pus car zo qe pus car li Deu esser zo es Deu e l'esp-
19 irit d'om qi ja sempre durara e totes altres coses tempora-
20 ls periran e per aizo s per les coses peridors no vulams lo
21 gog del durable paradís perdre ni per les vanitats del sec-
22 le qi gian om a les penes d'infern tad aqela qi gia om a la
23 gloria de para segirian caritat e aurian la amor de Deu la
24 SANCTA SCRIPTURA la qai dix la propheta de Deu n s P ET S
25 EAM zo dix qe om se tola de mal e qual e segesqe la aicel
26 om enqer pad e.l segex qui no fa mal ne don a aqels qi mal
27 li fan per amor del n s s caritat es abstinencia de tot mal
28 sapiatz s qe zo apela om l'asmosna caritat mes qe altra re
29 qar es onranza de Deu mas qe nula res qar cel qi dona almo-
30 sna a sson proxme fa be.e a Deu plader e amor e onranza e
31 Deus redra.lls en bo gadardo perpetual a C dobles e als bo-

32 ns e als mals del remedi d'infern e de la gloria de paradís
33 sapiats s que tot lo be que om fa ni diz per bo cor e per pe-
34 ntencia de Deu tot es caritat e salvament de l'anima e per
35 zo dix sent Paul en la Pistola que nulla obra non es bona ni
36 perfecta senes caritat zo es cel qui a caritat no ret mal p-
37 er mal e cels qui estan mal fa avenir e encara aquel qui a ca-
38 ritad no a envega a nula re e no mou barala a nul om e no
39 mou barales entre uns frares e altres qui azo a no a ergul
40 qui caritad a no qer aquels coses que sues son zo es que no v-
41 ol la volluntad de la carn mas solament de l'anima zo es que
42 no a cor e mal afer mas en segir dretura e veritad aquel om
43 s qui tem la persecucio del segle sapiatz que no a perfecta
44 caritad qar qui a caritad no a paor for de Deu e encara si
45 dix sent Paul en la Pistola SIVE LINGUE SESSABUNT SIVE SCI-
46 ENCIE DESTRUENTUR aizo vol dir e mostrar que totes les prop-
47 hecies cessaran el dia del judici no sera d'aqui enant a pr-
48 edicar en aquel loc seran totes coses acabades en aquel loc
49 cessaran les lengues de tuit en aquel loc sera lo saber del-
50 s omens destruit EX PARTE ENIM CONGNVIMUS ET EX PARTE PRO-
51 PHETAMUS de la una part conoxem e de l'altra prophetam zo
52 es que conoxem aquest segle que es nient empero profitam lo
53 regisme de Deu lo qual es perfecta causa epero aqeles coses
54 qui son del segle periran CUM ESSEM PARVULUS LOGEBAR UT PAR-
55 VULUS SAPIEBAM UT PARVULUS COGITABAM UT PARULUS qan om es
56 macip pensa aixi com macip e sab aixi com macip e empero
57 qan es fait hom lex aquels coses que son de macip moltes co-
58 ses que emacipea a feites es nient qar ja a om vergonia a d-
59 ir zo que dezie qan ere macip aixi sera sera aquest segle vil
60 enves aquel que es a venir donches frares cars ajam caritat
61 vera senes ira senes avarea senes urgul senes mala cobeeza
62 per zo que la caritad de Deu sia expandida e ls nostres cors
63 GOD I P D C P
64 IN ILLO T CU TURBA PLURIMA CONVENIRENT ET DE CIVITATIBUS P-
65 ROPERARENT AD JHESUM D PER SIMILITUDINEM EXIT QUI SEMINAT S-
66 EMINARE SEMEN SUUM s nostre s dix aquesta paraula per sembl-
67 ant e el esposa per si elex aquel qui ix seminar la sua seme-
68 nt e dementre que semenava la una sement cadeg prob de la v-
69 ia e fo calzigad e ls ocels del cel mengaren aquela sement
70 aquest seminador dix n s que son los maestros de sent Iglesia

71 de la predicacio de Jhesu Crist los auzels del cel qi meng-
72 aren aquela sement son los diables qi tolen la paraula de D-
73 eu de coratge d'om per mals pensamentz e per males obres E-
74 T ALIUT CECIDIT SUPER PETRAM ET NATUM ARUIT QUI NON HABEBAT
75 HUMOREM aquela sement que cadeg sobre la pedra fo seca per
76 zo car no i avia humor demostra la paraula de Deu qi cad e-
77 l cor del om e ven diable e la tol del cor per zo qar no a
78 humor de caritat en si ET ALIUT CECIDIT INTER SPINAS ET SI-
79 MILIS EXORTE SPINE SUFOCAVERUNT ILLUD e aquela sement qi ca-
80 deg en les espines demostra la paraula de Deu qi cad entre-
81 ls cors dels rics omens d'aquest segle qar pensen de lurs
82 riqueses e no segexen la paraula de Deu e amen les terrenals
83 coses e meins preden les cestials ET ALIUT CECIDIT IN TERAM
84 BONAM ET ORTUM FECIT FRUCTUM CENTUPULUM mas aquela sement q-
85 i cadeg en la bona tera demostra lo cor del bon cristia qi
86 reten be la paraula de Deu e la ment en obra o es senes a-
87 vareza e senes adulteri e senes escarn e senes neguna oree-
88 za primerament no entenien los apostols de qe nostre s o d-
89 ezie e ja dixeren ad el INTEROGABANT AUTEM DISCIPULI EIUS
90 QE ESSET HEC PARABOLA seiner trastot poderos sia tu platz
91 fes nos entendre aquesta paraula e n s dix ad els NORIS DAT-
92 UM EST NOSE MISTERIUM REGNI DEI CETERIS AUTEM IN PARABOLIS
93 a vos es donad a conoxer lo mester del regisme de Deu pus
94 qe aquels qi tot si o crezen per paraules donces frares cars
95 rezebam la paraula de la predicacio de Jhesu Crist en goig
96 e retingams la e nostre cor qe diable no la pusca gitar de
97 nostre cor e aixi farem fruit en paciencia senes nulla oree-
98 eza sapiats s qe qi ma se trebalara dels afars de Deu en e-
99 st segle major gazardo n'aura el seu regisme donces fraire-
100 s cars esforce nos qe ls pecats en qe soms nos lexen e nos-
101 tres penitencies prenam per zo qe Jhesu Crist nos den port-
102 ar denant los angels el cel QI I P
103 IN ILLÒ T ECCE ASCENDIMUS JEROSILIMAM ET CONSUMABUNTUR OMN-
104 IA QE SCRIPTA SUNT PER PROFETAS DE FILIO HOMINIS s qan n s
105 J Crist anave per les terres de Jherusalem ab los seus dic-
106 iples el los dix zo qe d'el ere a venir aixi com l'Avengeli
107 o dix en aquesta gisa ECCE ASCENDIMUS J ET C O QE S SUNT PE-
108 R PROFETAS I F O ara zo dix n s J Crist als seus diciples
109 nos entrarem en la ciudad de Jherusalem e sera acabad tot

110 zo que de mi an escrit les prophetes en aital gisa dix n s
111 jo sere tradid e pres e liad e escopid e lancejad e pugad
112 en crod e coronad d'espines e al terzer dia resusctara e.l-
113 s diciples de n s no enteneren ad aquela hora les paraules
114 que el los dizie de la sua Passio e de la sua Resurreccio en-
115 tro al dia que els videren e conogren com el o ac dit e qan
116 els no enteneren les paraules que el los ag dites si fet n s
117 un precios miracle d'un ceg que el alumena davant els aquest
118 ceg ere justa prob de Jerico e el acaptave.s tot zo don ve-
119 vie e qan ozi que n s J Crist pasave per aquela terra el com-
120 enza a cridar en aquesta guisa JHESU FILI DAVID MISERERE MEI
121 seiner fil de David merce ajes a mi e aqeles companges de
122 les gens qi anaven davant n s manazaven ad aquel ceg e dezi-
123 en li que calas e com els mes li manazaven el mas li cridave
124 Ju FILI DAVID M M o seiner fil de la Verge merce ajes de mi
125 e n s qan audi aizo que tan fort lo pregave e li clamave mer-
126 rce esteg e atura.s e fed lo.s amenar davaunt entre la gent
127 gran e demana li que qeria e el dix DOMINE UT VIDEAM seiner
128 trastot poderos si a tu platz que veja et enapres d'ai o n
129 s posa la sua benedita ma sobre.ls uls del ceg espre el vit
130 e.l ceg qan ag vist fed grans gracias a nostre s e segi.l
131 en totes bones obres e les compaines de les gens qan vider-
132 en lo tan gran miracle feren grans gracias e grans laudors
133 a nostre s s audid avetz del ceg que n s alumena per la sua
134 vertud e per lo poxeule que.l ceg li fazie de merce a clamar
135 per que el no estave per los menazadors qi.ls volian fer ca-
136 lar et el on mas li mena aven el mas cridave aixi com odid
137 avetz JHESU F DAVID M M s sapiatz que aizo porta aital figu-
138 ra de tot pecador qi es en tenebres de mort e en cega de p-
139 ecad e d'avoleza e de no fe e per aizo s devam clamar merc-
140 e de dia e de nuit a nostre s que el nos traga de tenebres
141 de mort e de no fe e.ns do alumenament de la sua vertud ai-
142 zeles gents qi menazaven al ceg que calas porta figura dels
143 fols pensamentz de les cures d'aquest segle qi.ns destorben
144 en oracions e en bones obres e per zo s fazamos nos aixi c-
145 om lo ceg o fet e trobarem misericordia ab n s aixi com au-
146 did avetz per les paraules del sent Evangilii can nostre s
147 venia en Jherusalem pendre Passio de la + lo ceg avetz aud-
148 id li clama merce mas el no la troba a la primera vegada e

149 com el comenza nostre s a clamar a forza de cels qi,l mana-
150 ven calar nostre s li ac merce aital com el la demanda qar
151 el li quis vezer e el vit sempre e nos atresi elex qan sem
152 en tenebres de pecad e de mala voluntad pregem nostre s ab
153 bona fe e ab bones obres per zo qe el nos do alumenament d-
154 e la sua gracia qe nos entendam la sua paraula e segescam
155 lo seu manament e la bon aventura des sos ivaz per la torba
156 del vans pensamentz del segle qi,ns destorben en oracions e
157 en bones obres fazamo o aixi com lo ceg fed qi com mes lo
158 mandaven calar el mas clamave merce a nostre s e per zo tr-
159 oba misericordia e nos s com mas no destorban les cures d'-
160 aquest segle e,ls desirers carnals e,ls vans pansamentz nos
161 mas devem puxular nostre s ab pregs e ab oracions e ab dej-
162 unis e ab oficis e ab almoines e ab oblacions e ab vegilies
163 e ab romeries e ab bones obres de fe e de e de caritat ent-
164 roa n s ne prena merce per lo puxoule de les oracions e de
165 les bones obres aixi com ac merce al ceg qi peuxeula a for-
166 za d'aqels gens qi,l manaven calar e per aizo s nos clamem
167 merce e misericordia a n s J Crist qe a forza dels nostres
168 pensamentz e dels desigs carnals qe el nos faza venir e.no-
169 stra memoria e e.nostra sanidad a vera penitencia e a vera
170 confessio e,ns do vida durable per totz temps CUI EST HONOR
171 ET GLORIA
172 CONVERTIMINI AD ME IN TOTO CORDE VESTRO IN JEJUNIO ET FLETU
173 ET PLANTU ET SCINDITE C V ET NON V VESTRA AIT DOMINUS OMNI-
174 POTENS s audir e entendre devem nostre s per la sancta Scr-
175 iptura e com nos apela dolzamt tornad vos a mi zo dix n s
176 ab tot vostre cor e ab tota vostra pensa no dix mica ab la
177 meitad del cor mas ab tot lo cor per qe qar del cor ixen t-
178 otes les obres qe son feites primerament son pensades e pux
179 son messes en obra QIA DE COR EXEUNT MALE COGITACIONES del
180 cor ixen males cogitacions homicidis adulteris fornicacions
181 menzonges perjuris cobeetzes avaredes e tots los mals del m-
182 on e per aizo dix n s CONVERTIMINI AD ME IN TOTO CORDE VES-
183 TRO tornad vos a mi zo dix nostre s de tot vostre cor car
184 si be no,s torna om de lo cor a n s non o fara d'altra cau-
185 sa qan el dix de tot bon cor demostra qe de totz sos pecadz
186 s'i deu om partir car si pren om penitencia de sos pecatz
187 si,ls a feits d'om qe aja mort e altres moltz e,n rete ab

188 si negu pauc li val sa penitencia aixi com dix QID PRODEST
189 VIRO SI TOTA DOMUS CLAUDATUR ET UNUM RELINQUATU IN EA FORAMEN
190 qal prod te ad om zo dit qi ben tanca sa casa o son castel
191 e i laxa un trauc on entran los laires e rauben lo castel
192 e la maiso qal prod es ad om qi a pres altrui aver o per e-
193 ngan o per ladronici o per tolta o per fals jutgament e pr-
194 en sa penitencia e no aqel aver pauc prod li te aqela peni-
195 tencia e el la cuide pendre e no la pren e per zo dix nost-
196 re s SI OFERES MUNUS TUM ANTE ALTARE ET R F Q F T A A V T R
197 I M T A T V P R F T ET TUNC V O A A si tu vols a mi venir
198 zo dix n s e tu m vols ren donar del teu va te primerament
199 acordar ab ton proxme a cui mal auras fait car enant no re-
200 debria tu ni ton do aizo aferma sent Agosti SI RES ALIENA
201 NON REDITUR PROPTER QUAM PECATUM SIT CUM REDI POSIT PENITE-
202 NCIA NON AGITUR aizo dix qe no perdonaria Deus pas lo pecad
203 ad om qe aja altrui aver si no. l red e no ss'en acorda ab
204 el si far o pod e si far no o pod si li clam merce s bo es
205 altrui aver a pendre mas mal es a rendre qar aixi o trobam
206 en la homelia de sent Gregori qe u monge fo e qan se dec m-
207 orir dèzi tot son aver e parti. l estirs dos besans qe li o-
208 blidaren e per aqels dos besans deg esser perdud en infern
209 e estec ne XXX dies en pena e per aizo dix n s CONVERTIMINI
210 AD ME IN T C V IN J ET F ET P ET D C ET V C tornad vos a mi
211 de tot vostre cor en jejuni e en oracions e en plorar e en
212 planier e en trencar vostres cors trencar manda lo cor per
213 aizo qe om se tola les males cogitacions e. ls peccatz de si
214 e qal peccads aja om faitz entro aizi ne qals qe falimentz
215 ara en la senta Qaresma de n s nos devem tornar a Deu ab a-
216 lmosnes e ab vigilies e ab oracions e a bones obres qe faz-
217 ams e per aizo s clamem merce e misericordia a n s qe el n-
218 os do a fer zeles obres per qe la sua amor puxam aver al e-
219 xir d'aqest segle QOD IPSE P D QI C P
220 IN ILLO TEMPORE DUCTUS EST JHESUS IN DESERTO IN SPIRITU UT
221 TENTARETUR A DIABOLO ET CUM JEJUNASET XLa DIEBUS ET XLa N
222 POSTEA ESURIT s audir e entendre devem lo sent Evangelii p-
223 er qe aizo vol dir e mostrar qe. l n s grans penas e grans
224 trebals e grans dolors soferi per nos per aizo qar el nos
225 volg salvar e trer de poder de diable qar en aixi trobam qe
226 el dejuna XLa dies XLa nultz qe anc no beg ne menga. e en a-

227 pres si ag fam s el no dejuna gens per zo qe el ages peccad
228 feit per qe el deges fer penitencia ni deges dejunar mas p-
229 er exemple o fet de nos e per zo qe nos dejunasem per los
230 nostres peccads e per aizo qar el dejuna XLa dies e XLa nu-
231 its mostra qe el ere ver Deus et aizo qe el ag fam mostra
232 ere ver om e per aizo devem cretre qe el fo ver Deus e ver
233 om et en apres si dix l'Evangeli qe can n s ac fam si veng
234 lo diable a el e volg lo temtar e dix SI FILIUS DEI ES DIC
235 UT LAPIDES ISTI PANES FIANT si tu es fil de Deu di a les p-
236 edres qe s tornen pa e mangan e n s respos ad el e dix NON
237 IN SOLO PANE VIVIT HOMO SED IN OMNI V Q PRO D O DEI no viu
238 om solament de pa mas de les paraules de Deu viu om e es be
239 veritat car en aixi com lo cors mor si no a pas terenal ai-
240 tambe mor l'arma si no a pa celestial aizo es la paraula de
241 Deu qan lo diable vit e conog qe re d'aizo no faria n s po-
242 rta.l en la ciutat senta de Jherusalem e posa.l sus el tem-
243 ple e dix li SI FILIUS DEI EST MITE TE DEORSUM si tu es lo
244 fil de Deu laxa.t cader en aval qe los teus angels ti sofe-
245 ran e no.t faras mal e n s respos e dix ad el NON TENTABIS
246 DOMINUM DEUM TUUM tu ja no tentaras Deu lo teu seignor qan
247 lo diable vit qe re d'aizo no faria n s porta.l in Mont Ol-
248 iet e.l pus alt mont qi es en la tera de flum Jorda e most-
249 ra li tot lo mon e tota la gloria del segle e dix li tot a-
250 izo te monstrad te donare si.t gites als meus peds e m'ado-
251 res ad aqela paraula n s respos e dix VADE RETRO SATANAS D-
252 eu el seignor Deu om adorar e ad el solament servir s ara p-
253 odetz audir com es diable mals e es ardidz e com a gran po-
254 der molt fo ardit qan el volia tentar aqel seignor qi es s
255 de tot lo mon per que.l diable pogra cegar si.s volges e g-
256 itar en infern si qe james no n'asques e n s ac tant gran
257 humilitad per qe el se lexa exajar a Diable anc no.s torna
258 ad el ni anc mal no li fed mas lexet se ad el portar portar
259 per art e exajar al seu espirit aizo dona a nos exemple nos
260 devem sofrir nostres enemigs e mostra qe no devem redre mal
261 per mal qe enantz devem aver paciencia e humilitad per aizo
262 qar diable exajet n s qi es cab de totz omens docs be podem
263 saber qe hegu om no escapara qe.l diable no.l exag just ni
264 pecador per qe qar el tenta lo primer om Adam qe Deus avia
265 feit al seu semblant e a la sua image e.l avia espirad del

266 seu sent Espirit e.l avia pausad en paradís anc aizo no.l
267 ne gari qe.l diable no.l tentas e nos enganas laintz en pa-
268 radís el lo tenta per glotonia qan li fet mengar lo pom de
269 paradís lo qal Deus li avia vedad el lo tenta de vana glori-
270 ia qan li dix ERITIS SICUT DII tu seras aixi com Deus teta-
271 .l per avarea qan li dix SCIENTES BONUM ET MALUM tu sabras
272 be e mal per aquestes tres coses volg tentar lo diable n s
273 per aizo qar el venceg lo primer om Adam diable exaja n s
274 per glotonia qan li dix qe fedes de la pedra pa e lo exaja
275 de vana gloria qan li dix qe.s levas cader del temple qe n-
276 o.s faria mal el lo exaja d'avarea qan li dix qe lo mon li
277 daria si.s gitave a tera als seus peds e.l adorave s be ere
278 fol lo diable qe aizo qe seu no ere ni en som poder aizo li
279 volia donar tot era de n s zo qe el li volia donar ni el li
280 prometia mas lo diable li volia tolre tot son regisme e tot
281 som poder si poges ara avetz audid com lo diable tenta om
282 per glotonia de mengar e per vana gloria e per avarea no.us
283 en podem tant dir qe encara no aja mes de folia diable e de
284 maleza s gardar nos devem d'aquestes coses qe odides avem e
285 gardar nos devem majerment de tentacio de diable e del seu
286 engan e gardar nos devem de mala voluntad e de leges parau-
287 les e de mon onges e d'ergul e de superbia e qe dejunem la
288 senta qarentena ab almoines ab oracions ab bona voluntad q-
289 e devem atendre a SANCTE ECLESIA a odir nostres menestirs e
290 qe Deus nos parcesque nostres pecats for que farem s dels
291 grans pecats de fem qan de les foles paraules que dezim au-
292 rem a redre rado al dia del judici per qe n s nos o dix ab
293 la sua domenga boca no.ns o mana gens per altre mas el nosó
294 veng dir propiament del cel en tera aixo com el o dix DE O-
295 MNI OCCIOSA QOD LOCCUTI FUERANT HOMINES RETDENT RACIONEM IN
296 IUDICII DIE de totes les paraules e de totz los faits qe om
297 fa aura a redre rado al dia del Judici a n s e les profetes
298 nos en porten garenza RETDIAMUS DOMINO LABIORUM NOSTRORUM ET
299 PERDES QI LOCUNTUR MENDACIUM negu de nos zo dit no enganas-
300 sem los altres qar tals n'ia d'aicels qi cuidan enganar son
301 vedi e engane si elex s qant qe ajam feit entro aici ara n-
302 os en devem emendar a n s en aquesta senta qarentena qar zo
303 es lo dezme dels dies de l'an qar devem nostres corsses fer
304. dejunar e estar en oracions e en fer bones obres qe qan ve-

305 nra al dia de la Resurreccio qe dignes siam de redebre lo s-
306 eu precios de Jhesu Crist QOD IPSE P D C
307 EGRESSUS JHESUS SSECESSIT IN PARTES TIRI ET SIDONIS ET ECCE
308 MULIER CANANEA A FINIBUS ILLIS EGRESA CLAMAVIT DICENS MISE-
309 RERE M DOMINE F M E D F M M A D VEXATUR s audir e entendre
310 devem sent Mateu l'apostol e evangelista qe dix en en Evan-
311 geli qe ades avetz ozid dir vol e mostrar qe qan n s anave
312 per la tera si ana el per les teres d'oltra mar per qe el
313 s'aproxmave a la Passio qe devie rede en Jherusalem tot per
314 zo qe ls falses judeus no l anasen cercar en altra terra ja
315 veng el en les ciutatz qi son en riba de mar qi son molt f-
316 ortz si qe ls fils d'Isrel anc no les pogren pendre per fo-
317 rza aicestas IIas ciutatz apela om per so nom la una Tirus
318 e l'altra Sidon aques tad qe om apela Tirus s g las tribul-
319 acions d'aquest segle e l'altra qe o a Sidon significa lo p-
320 oble qi ans del aveniment de J Crist menava diable a mort
321 mas ja veng una femna qi era en aqela terra e avia una fila
322 qi avia mal de demonis e ela audi dir qe n s ere en aqela
323 terra e exi de sa tera e ana cercar lo seignor per zo qe ga-
324 ris sa fila e ja veng la femna en aqela tera e troba lo se-
325 inor trastot poderos e clama li merce e dix FILI DAVID MIS-
326 ERERE MEI o seiner fil de la Verge merce ajes de mi s per
327 aquesta femna devem entendre SANCTA ECLESIA qi ere morta en-
328 tre la mala gent e enaixi com aquesta f dementre qe fo en sa
329 terra no clamava merce a Deu tot exament aqeles males gentz
330 dementre qe adoraven les ydoles e foren descreents no clam-
331 aren merce a Deu donces s aquesta femna gran fe ag per qe q-
332 an sa fila nomena e crezeg qe de sola za paraula de n s ga-
333 ria sa fila molt gran savieza ag ab si aizela femna per qe
334 qar en persona d'om conog Deu zo es qe vit la umanidad e c-
335 redeg la divinitad e encara si diz femna FILI DAVID M MEI
336 FILIA MEA M A D VEXATUR o seiner fil de David la mia fila a
337 mal de demoni s per aquesta f devem entendre los gentz qi e-
338 ren meins credents e enaixi com aquesta f pregava per sa fi-
339 la tot exament SANCTA EGLESIA no cese de pregar per son po-
340 ble qe vinga a salvament zo es a la fe de Crist e encara d-
341 evem entendre per la fe de Crist la nostra carn e per la f-
342 ila la nostra anima e per zo si la fe es malauta zo es la
343 nostre anima qi es el nostre cors per nul pecad qe lo cors

344 aja feït la mare zo es la nostra carn deu clamar merce a D-
345 eu per dejuni e per almoines e per oracions e per tot be f-
346 eit per qe deliure la fila de poder de diable qi la te e e-
347 ncara s per la femna devem entendre la nostra anima e per
348 la fila la nostra carn aizo devem saber qe si la fila zo es
349 la nostre carn fa nuil pecad sempre a mal de demoni la ani-
350 ma e la donc la mare deu pregar zo qeve asaber qe es la an-
351 ima qi deu pregar per dejunar e per almoina e per oracions
352 qe D us la deliure d'aqel pecad en qe es e encara s devem
353 saber qe n s no respos a la femna per tres vegades la prim-
354 era qar aquesta femna ere pagana la segona qe per aventura
355 no dixesen los falses judeus aquest a femna de la nostra ge-
356 neracio pres carn e va a les altres gents tot per zo qe no
357 agesen escusa los judeus qe no l credegesen la terza qe vo-
358 lian provar si avian misericordia los seus diciples qe pre-
359 gasen per aquesta femna o no mas ja pregaren los seus dicip-
360 les al n s seiner si a tu platz ajas merce ad aquesta femna
361 e per zo qe los falses judeus credegesen qe el ere Jhesu C-
362 rist e ere misericordios ja exaudi el los pregs dels apost-
363 ols tot per zo qe no dixesen los judeus aquest no es miseri-
364 cordios per la f qi clamave merce a n s devem entendre qe
365 pos la Passio e la Resurreccio e la Ascensio de J Crist per
366 la predicacio dels Apostols credeg tot lo poble qi ere pag-
367 a per los Apostols qi pregaren per aquesta femna devem ente-
368 ndre los doctors de SANCTA ECCLESIA qi dia cotidi pregan D-
369 eu per els et enaixi com los Apostols pregaven per la femna
370 tot exament pregan los pveres per totz cristians qe Deus l-
371 os aport a bona fi e en aizo podem conoxer qe Deus no od p-
372 ecadors per qe qar anc aquesta femna no la volg audir tro qe
373 ag parlad ab los diciples zo cove asaber qe qan ag parlad
374 ab los preveres e ac presa sa penitencia sempre fo deliura-
375 da del poder del demoni aizo porta significanza de tot pec-
376 cador qi esta en peca e en males obres audir no l vol n s
377 mas can el se part de pecad e de males obres e pren sa pen-
378 itencia fermament sempre li es perdonad tot som pecad e per
379 aizo s clamem merce e misericordia a n s qe el nos do a dir
380 e a fer zeles obres qe qan exirem d'aquest segle qe seguram-
381 ent puscam venir al seu celestial palaz qe el a promes als
382 seus fedels

1. 「オルガニャの聖書講話」はカタロニア語の最も古い文学作品で、4768字よりなる。

J. Miret i Sansが1904年にその写本の第2、第3、第4（不完全）、第5、第6、第7葉を、暫くたって第1葉（不完全）と第8葉をオルガニャ参事会教会で発見した。それが現在 *Biblioteca de Catalunya (Barcelona)* 289番である。写本の大きさは124×176mm、転写部分は150×145mm、飾り文字は赤色、品質は並の羊皮紙である。

J. Miret i Sansはこの写本を発見した年に刊本を作成した。⁽¹⁾ これは後日両刷されている。⁽²⁾ ついで A. Gieraはこの刊本を修正し、ようやく言語資料として使用し得るものを公刊した。⁽³⁾

「オルガニャの聖書講話」は8篇からなるが、第1篇は2行のみ、⁽⁴⁾ 第8篇は主題のみを伝えるにすぎない。⁽⁵⁾ 他の各篇の主題は次のようである。

第2篇 (text 2) : *Si linguis hominum loquar et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum uelut aes sonans aut cymbalum tinniens. [Ad Corinthios I. 13. 1].*

第3篇 (text 64-6) : *Cum autem turba plurima conueniret, et de ciuitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem. Exiit qui seminat seminare semen suum : [Secundum Lucam VIII. 4-5].*

第4篇 (text 103-4) : *Ecce ascendimus Hierosolyma, et consummabuntur omnia quae scriptae sunt per prophetas de Filio hominis. [Secundum Lucam XVIII. 31].*

第5篇 (text 172-4) : *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, et in fletu, et in planctu. Et scindite corda uestra, et non uerimenta uestra. [Joël II. 13].*

第6篇 (text 220-2) : *Tunc Iesus ductus est in desertum ab Spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. [Secundum Mattheum IV 1-2].*

第7篇 (text 307 - 9) : *Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Chananaea a finibus illis egressa, clamauit dicens : Miserere mei, Domine, fili Dauid: filia mea male a daemonio uexatur. [Secundum Mattheum XV 21-2].*

これらのうち、第3篇、第4篇、第6篇、第7篇は Grégoire de Tours (538-594) や Bède le vénérable (673-735) の用いた方法、すなわち本文解釈 *litteralis expositio* の後に主題の解釈 *moralis expositio* を置くという手法に則っている。一方、第2篇と第5篇とは *Anonymus Andegavensis* の唱える新方法 *modus praecandi modernorum*、すなわち主題をのべることなく、本文を分割しつつ *dividendo*、解釈しつつ *moralisando*、後まわしにしつつ *postillando*、講話しつつ *homelizando* 説教するという手法に則っている。⁽⁶⁾

さて、「オルガニャの聖書講話」は *Augustinus* の精神に貫かれていることが明らかである。まず、*Agosti (text 200)* に言及されている。また、*Augustinus* の教えは第2篇における *caritas* の解説、第6篇における貧欲と傲慢との対比がみごとに浮き彫りにしている。これはオルガニャが *Augustinus* 教義を行なう参事会附属教会であったことから当然であろう。

本文の転写に関しては、写本の写真が不明瞭であるため、やむなく Maurice Molho の刊本⁽⁸⁾ とそれに加えられた Joan Corominas の修正⁽⁹⁾ を採択し、句読点を用いず、省略部分の指示も行なわなかった。後日、完全な édition diplomatique の刊行を予定している。

本論では特徴的な音韻と語形とを取上げることで満足しておこう。⁽¹⁰⁾ 以下において数字は初出の行数を示し、語源の音韻には慣用の表記を、本文の推定音韻には国際音声記号を用いた。

2. 音 韻

	語 源		本 文		
	音 韻	語 形	推 定 音 韻	語 形	行
1.	- A	ANDAVA	e	anave	105
		ANDAVANT		anaven	122
		COGITAT		cuide	195
2.	- A + I	(JAM)MAGIS	e	(ja)m <u>e</u> s	11
		PRIMARIU PRIMARIA	e	primer primera	264 148
3.	- A + E	TRAHERE	e	tr <u>e</u> r	225
4.	AU -	AUDIRE	o	o <u>d</u> ir	289
	- AU -	CAUSAS		co <u>s</u> es	10
5.	- AY -	FACTU	e	f <u>a</u> it	57
6.	- E -	MERCEDE	e	merc <u>e</u>	121
7.	- OY -	NOCTE	uj	nu <u>i</u> t	140
8.	- B -	PARLABAM	b/v	parla <u>y</u> e	3
9.	- BW -	HABUIT	g/k	ag <u>u</u>	116
				ac <u>u</u>	150
		DEBUI <u>T</u>		deg <u>u</u> dec <u>u</u>	208 206
10.	- BY -	HABEAM	3	aj <u>a</u> m	3
		HABEAS		aj <u>a</u> s	360
				aj <u>e</u> s	121
		HABEAT		ag <u>e</u> s	124
		aj <u>a</u>	187		

11.	- CE -	PLACERE PACE	ts	plader pad	30 26
12.	- CI -	DICIT		dit	115
13.	- CY -	FACIAT MINACIANT		faza manazaven	168 122
14.	- C'L -	OCULOS	l	uls	129
15.	- D -	AUDIUNT VEDERE	ts	ozen vezer	6 151
16.	- DIC -	JUDICIUM	d3	jutgment	193
17.	- DY -	GAUDIA *PODIATU		goig gog pugad	95 21 111
18.	- D'R -	CREDERE	ts	cretre	232
19.	- GI -	EXAGIARE EXAGIAT	3	exajar exag	257 263
20.	GW -	*GUIDANT *WISA	g	gian gisa	22 107
21.	- GY -	*SEGUISCIT		segex	8
22.	- KS -	EXIT EXEUNT LAXAT	j	ix ixent lex	67 177 57
23.	L -	LOCU	l	loc	48
24.	- LL -	CASTELLU		castel	190
25.	- LY -	FILIA		fila	321
26.	- M'L -	SEMILANTE	- mbl -	semblant	66
27.	- M'N -	FEMINA	- mm -	femna	321
28.	- N	BENE BONUM MANUM NEC UNUM	0	be bo ma negu	30 31 98 7
29.	- ND -	DEMANDAT	- n -	demana	127
30.	- N'R -	TENER(E)IEBAT VENIR(E)HABET	- nn -	tenrie venra	4 304

31.	- NY -	COMPANIONES	ñ	compain <u>e</u> s	131
				compang <u>e</u> s	121
		PLANGERE		plen <u>i</u> er	212
		SIGNUM		sein <u>u</u>	5
		SENIOR		sein <u>e</u> r	90
		SENIOREM		sein <u>o</u> r	246
32.	- P -	SAPERE	b/p	saber	13
		SAPET		sab <u>u</u>	59
33.	- PS -	ACCU IPSUM	ts	aiz <u>o</u>	3
34.	- PS -	ILLUM IPSUM	ʃ	elex <u>u</u>	6
35.	- SCE -	COGNOSCERE		conex <u>e</u> r	93
36.	- SCI -	POSCIBILIS		poxeu <u>l</u> e	134
37.	- SN -	ALMOSNA	- in -	almoin <u>a</u>	351
38.	- STY -	*POSTIUS	ʃ	pux <u>u</u>	178
39.	- TIC -	CORATICUM	d ₃	coratg <u>e</u>	73
40.	- TIS -	SAPETIS	ts(>w)	sapiat <u>s</u>	33
				sapiat <u>z</u>	28
41.	- TR -	PETRA	dr	pedr <u>a</u>	75
42.	- TR -	FRATRES	ir	frair <u>e</u> s	99
		LATRONES		lair <u>e</u> s	191
43.	- TY -	*HORRIDITIA	ts	oreeza	87

3. 語 形

1. 名 詞： 主格に om 6 (<HOMO), res 15 (<RES), mals 253 (<MALUS), seiner 90 (<SENIOR), deus 17 (<DEUS) を残すが、一般的傾向として賓格を主格に取って代える。複数を s, es, os, 2 で表わす： faits 296, faitz 214, nuits 230, nuitz 226, tots 181, totz 170, corsses 303, desigs 168, odides 284, pecadz 185, pecats 100, pecatz 186.

2. 定冠 詞： IPSA に由来する 1 例 za 336 のほか、 la 1, l' 16, las 318, les 10, lo 1, l' 16, los 70 のように ILLE の系統をひき、前置詞 en に内倚して e.l 26, e.ls 62 となる。

3. 1. 人称代名詞(無勢形)： te 190, se 98, la 11, lo 49, los 106, nos 91, vos 93, li 4 であり、内倚して qi.l 6 e.ls 62, no. ns 293, no.s 184, no.us 282, no.t 245 等となる。

3. 2 人称代名詞(強勢形)： 8 種を数える： i) aixo 294, aizo 3, ii) aqel 37, aqela 1, aqeles 53, aqels 26, iii) aqest 52, aqesta 15, aqestes 272, iv) aicel 7, aizela 333, aizeles 141 v) aicestas 317. vi) cel 17, cels 11, zeles 218. vii) est 7. viii) elex 6.

これを図示すれば次のようになる：

後要素 \ 前要素	ACCU	ECCE	ILLU	ISTE
ILLE	aqel			
IPSU	aixo		elex	
ISTE	aqest	cel		est
ECCE ILLE	aicel			
ECCE ISTE	(aicest)			

4. 所有代名詞 : meus 250, teu 194, teus 244, seu 99, seus 195; mia 336, sua 67, sues 40; nostre 88, nostra 341, nostres 62, vostre 176, vostra 176, vostres 212; ton 199, son 10, sos 155, so 317. lurs 81.

5. 関係代名詞 : qe 13 (主格・賓格)、qi 5 (主格)。

6. 動詞。

6.1 不定法。 vezer (<VEDĒRE) 151, cader (<CADĒRE) 244; conoxer (<COGNOSCĒRE) 93, cretre (<CRESCĒRE) 232, trer (<TRAHĒRE) 225. 今日では両者ともに -eure となる。

6.2 直説法および接続法現在第1人称複数 : 古形が見られる : soms 100, fazams 216, retingams 96, vulams 20.

6.3 接続法現在 : 起動挿入辞が見られる : parcesque 290, pusca 96, puscam 381, segescam 154.

6.4 直説法半過去 : clamave 125, clamava 329, parlave 3; avia 76, avie 4, era 279, ere 4.

6.5 直説法弱完了形 : comenza 119, oblidaren 207, enteneren 113, ozi 119, segi 130.

6.6 直説法強完了形 : ac 150: ag 116, beg 226, cadec 68, credeg 334: crezeg 332, dec 206: deg 208, estec 209; esteg 126, venceg 273: veng 233, volg 225, dix 45, dixeren 89; fet 145, fed 126, fo 69, foren 330, vit 129; videren 115.

6.7 接続法半過去は : calas 123, deges 228, garis 323.

6.8 直説法大過去 : pogra 255: pogren 316.

6.9 直説法未来 : cadra 11, segiran 11, venra 304.

6.10 命令法 : 第2人称単数 : laxa 244, va 198, di 235; 第2人称複数 : tornad 175.

注

1) - Joaquim Miret i Sans. *El més antig text literari escrit en català, precedet per una colecció de documents dels segles XIe, XIIe i XIIIe*, in *Revista de bibliografia catalana* 7, 1904, P. 30-47; P.215-20.

2) - Joaquim Miret i Sans. *Antics documents de llengua catalana i reimpressió de les Homilies d'Organyà*, in *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, Barcelona, 1915.

- 3) - Antoni Griera. *Homilies d'Organyà*, in *Vida cristiana*, 21, 1917, p. 132-42; 22. 1917, p. 172 - 8. Abadia de Montserrat.
- 4) - paradís e en aqela gloria siam portads davant ls fil de la Verge QOD I.
- 5) - ERAT DOMINUS JHESUS EICIENS DEMONIUM ET ILLUD ERAD MUTUM
- 6) - Maurice Molho. *Les homélies d'Organyà*, in *Bulletin hispanique* 63 (1961), p. 190.
- 7) - Maurice Molho. *op. cit.* p. 191.
- 8) - Maurice Molho. *op. cit.* p. 193 - 209.
- 9) - Joan Corominas. *Sur les homélies d'Organyà*, in *Bulletin hispanique* 66 (1964), p.45- 54.
- 10) - cf. Adnam Gökçen. The language of *Homilies d'Organya*, in Joseph Gulsoy & Josep M. Sola-Solé, *Catalan studies, estudis sobre el català, volum en memòria de Josephine de Boer, Colecciones de HISTAM: Coleccion Lacetania 4*, Barcelona, Borràs, 1977, p. 59-69.